VERORDENING

Om voorsiening te maak vir 'n reglement van orde vir die afhandeling van werksaamhede deur die Raad van die //Khara Hais munisipaliteit; en vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.

_____

DAAR WORD BEPAAL deur die //Khara Hais munisipaliteit, soos volg:-

Woordomskrywing

1. In hierdie Verordening, tensy uit die samehang anders blyk, beteken –

"**begroting**" die beraamde inkomste en uitgawe van die Raad deur die Uitvoerende Komitee opgestel en ingedien ingevolge nasionale wetgewing;

"**Burgemeester**" die persoon wat voorsitter is by 'n Uitvoerende Komitee vergadering soos bedoel in artikel 49 van die Wet;

"**lid**" 'n lid van die Raad of die Uitvoerende Komitee, na gelang van die geval;

"**mosie**" 'n mosie skriftelik ingedien ingevolge artikel 21 of 50;

"**Munisipale Bestuurder**" 'n persoon aangestel ingevolge artikel 82 van die Wet;

"**Munisipaliteit**" die //Khara Hais munisipaliteit;

"**Raad**" die Munisipale Raad van die Munisipaliteit;

"**Speaker**" die Speaker van die Raad soos bedoel in artikels 36 en 37 van die Wet;

"**Stelsels Wet**" die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Stelsels, 2000 (Wet No. 32 van 2000);

"**Uitvoerende Komitee**" die komitee in artikel 42 van die Wet bedoel;

"**vergadering**" 'n vergadering van die Raad of die Uitvoerende Komitee, na gelang van die geval;

"**voorsitter van die Uitvoerende Komitee**" die Burgemeester;

"**voorstel**" 'n voorstel, behalwe 'n mosie, voorgestel en gesekondeer gedurende 'n vergadering van die Raad of 'n komitee daarvan; en

"**Wet**" die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Strukture, 1998 (Wet No. 117 van 1998).

Verwydering van persone van die Raadsaal

2. Die Speaker kan, behoudens artikel 160(7) van die Grondwet, te eniger tyd gedurende 'n vergadering, soos wat hy of sy nodig ag, ter wille van die handhawing van orde, gelas dat enigiemand anders as 'n lid van die Raadsaal verwyder word.

Teken van aantekenregister en dra van ampsdrag gedurende vergaderings

3. Elke lid wat 'n vergadering bywoon, moet –

(a) sy of haar naam in die aantekenregister teken; en

(b) ampsdrag dra indien so deur die Raad besluit en die ampsdrag vir die doel voorsien word.

Vergadering in die geval waar daar geen kworum is nie

4. Indien, na verstryking van 15 minute na die tyd waarop 'n vergadering bedoel is om te begin, daar geen kworum teenwoordig is nie, word geen vergadering gehou nie, tensy die lede teenwoordig ooreenkom om 'n verdere tyd van hoogstens 10 minute toe te laat vir 'n kworum om te vergader. Die lede teenwoordig kan, na afloop van die voornoemde 10 minute, die Munisipale Bestuurder versoek om 'n vergadering op 'n geleë datum en tyd te belê, waarvan kennis soos voorsien in artikel 115 van die Stelsels Wet gegee moet word, en die bepalings van artikel 7 geld *mutatis mutandis* ten opsigte van sodanige vergadering.

Tel van lede

5. Indien die Speaker se aandag gedurende 'n vergadering op die getal lede teenwoordig gevestig word, word die teenwoordige lede getel en, indien daar bevind word dat daar geen kworum is nie, laat die Speaker hierdie feit in die notule opteken en die roepklok vir een minuut lui en indien daar na 'n pouse van 5 minute na die gelui nog nie 'n kworum teenwoordig is nie, kan die lede teenwoordig met 'n meerderheid van stemme besluit om die vergadering te verdaag. Indien so 'n besluit nie geneem word nie en daar na 'n pouse van 10 minute nie 'n kworum teenwoordig is nie, word die vergadering as verdaag geag tot 'n tyd deur die Munisipale Bestuurder bepaal.

Kennisgewing van verdaagde vergadering

6. Wanneer 'n vergadering verdaag word, word 'n kennisgewing van die verdaagde vergadering soos voorsien in artikel 115 van die Stelsels Wet beteken, behalwe waar 'n voorstel wat die datum en tyd van die vergadering vasstel, goedgekeur is deur ten minste drie-kwart van die lede teenwoordig (breuke word verminder na die naaste getal).

Verdaagde vergadering

7. Behoudens artikel 8 word geen werksaamhede op 'n verdaagde vergadering hanteer nie, behalwe die werksaamhede gespesifiseer in die kennisgewing van die verdaagde vergadering.

Besigheid beperk deur kennisgewing

8. Behoudens artikel 50(1) word geen saak wat nie in die kennisgewing van 'n vergadering gespesifiseer is, hanteer op die verdaagde vergadering nie, behalwe 'n dringende verslag van die Uitvoerende Komitee.

Volgorde van werksaamhede in 'n vergadering

9. (1) Die volgorde van werksaamhede van 'n gewone vergadering is soos volg:

(a) Opening;

(b) Aanvaarding van die kennisgewing van die vergadering as gelees;

(c) Aansoeke om verlof tot afwesigheid;

(d) Amptelike kennisgewings –

(i) deur die Speaker;

(ii) deur lede;

(iii) deur die Munisipale Bestuurder;

(e) Onbestrede voorstelle van die Speaker;

(f) Goedkeuring van notule van vorige vergadering;

(g) Vrae waarvan kennis gegee is;

(h) Mosies of voorstelle verwys vanaf vorige vergaderings;

(i) Verslag van die Uitvoerende Komitee;

(j) Nuwe mosies;

(k) Petisies;

(l) Afsluiting.

(2) Na die hantering van werksaamhede genoem in paragrawe (a) tot (f) van subartikel (1), kan die Raad volgens eie diskresie die volgorde van die ander werksaamhede op die agenda verander.

Notule van vergadering

10. (1) Tensy die notule van 'n vergadering op dieselfde vergadering goedgekeur word, word die notule as gelees beskou met die oog op goedkeuring: Met dien verstande dat 'n afskrif van die notule op elke lid beteken word, soos in artikel 115 van die Stelsels Wet voorsien, minstens 24 uur voor die aanvang van die vergadering.

(2) Geen mosie, voorstel of bespreking word oor die notule toegelaat nie, behalwe met betrekking tot die akkuraatheid daarvan.

Vrae deur lede

11. (1) 'n Lid kan tydens 'n vergadering 'n vraag stel –

(a) aangaande 'n saak voortvloeiend uit of wat betrekking het op 'n item vervat in 'n verslag van die Uitvoerende Komitee wanneer die item aan die beurt kom of gedurende die bespreking daarvan;

(b) betreffende die algemene werk van die Raad wat nie voortvloeiend uit of betrekking het op 'n item vervat in 'n verslag van die Uitvoerende Komitee nie: Met dien verstande dat sodanige vraag slegs gestel kan word indien ten minste 7 dae vooraf 'n skriftelike kennisgewing by die Munisipale Bestuurder ingedien is, wat onverwyld 'n afskrif van sodanige kennisgewing aan die Speaker en die voorsitter van die Uitvoerende Komitee voorsien.

(2) 'n Vraag wat, na die mening van die Speaker, van dringende openbare belang is, kan op 'n vergadering gevra word alleen nadat daar in tweevoud skriftelik van kennis gegee is aan die Munisipale Bestuurder, minstens tien minute voor die aanvang van die vergadering en die Munisipale Bestuurder voorsien dadelik 'n afskrif daarvan aan die Speaker en die voorsitter van die Uitvoerende Komitee.

(3) Enige vraag ingevolge hierdie artikel gestel, word deur of namens die voorsitter van die Uitvoerende Komitee beantwoord.

(4) Nadat 'n lid se vraag beantwoord is, kan hy of sy 'n verduideliking daarvan versoek en die volledigheid van die antwoord word nie gedebateer nie, tensy die Speaker toestemming daartoe verleen.

(5) Die Speaker mag 'n vraag weier, indien hy of sy van mening is dat sodanige vraag buite orde of onduidelik gestel is.

Verslagdoening aan die Uitvoerende Komitee

12. (1) 'n Verslag van 'n departementshoof word aan die Munisipale Bestuurder gerig en die Munisipale Bestuurder lê sodanige verslag aan die Uitvoerende Komitee voor.

(2) Die Munisipale Bestuurder kan 'n verslag terugverwys na 'n departementshoof vir feiteregstelling of verduideliking en hy of sy kan, indien hy of sy dit nodig ag, kommentaar daarop lewer en 'n aanbeveling in verband met 'n verslag in subartikel (1) bedoel, maak.

Samestelling van 'n verslag van die Uitvoerende Komitee

13. (1) 'n Verslag deur die Uitvoerende Komitee voorgelê ingevolge die Wet, saamgelees met artikel 160(6)(a) tot (c) van die Grondwet, moet eerstens die sake met betrekking waartoe aanbevelings gemaak word, vervat (hierna die "eerste gedeelte" genoem) en daarna sake wat gedelegeer is na –

(a) die Uitvoerende Komitee; en

(b) komitees soos bedoel in artikel 79 van die Wet.

(2) Behalwe waar 'n item slegs vir kennisname aan die Raad voorgelê word, bevat elke item van die eerste gedeelte 'n aanbeveling wat deur die Raad aanvaar kan word.

Verslag word ingedien

14. 'n Verslag van die Uitvoerende Komitee, behalwe 'n verslag wat deur die Speaker as dringend aanvaar word, word ingedien op die wyse soos in die Wet voorsien.

Voorstel op verslag

15. (1) Die voorsitter van die Uitvoerende Komitee of 'n lid deur hom of haar daartoe versoek, lê 'n verslag van die Uitvoerende Komitee voor en met die voorlegging word voorgestel:

"**dat die verslag oorweeg word**".

(2) Die voorstel in subartikel (1) bedoel, word nie bespreek nie en indien die Raad die voorstel aanvaar, moet die Speaker die aanbevelings van die eerste gedeelte van die verslag punt vir punt aan die orde stel, behalwe as hy of sy vir 'n goeie rede die volgorde sou verander.

(3) Indien 'n aanbeveling in subartikel (2) bedoel deur die Raad aanvaar word, word dit 'n besluit van die Raad.

(4) Na afloop van die eerste gedeelte van die verslag in subartikel (2) bedoel, moet die Speaker besprekings van die daaropvolgende gedeeltes toelaat: Met dien verstande dat –

(a) sodanige besprekings beperk word tot –

(i) een uur vir sake bedoel in artikel 13(1)(a); en

(ii) 30 minute per gedeelte bedoel in artikel 13(1)(b);

(b) met uitsondering van die voorsitter van die Uitvoerende Komitee, 'n lid nie, behalwe met toestemming van die Raad, vir langer as 10 minute mag praat nie en wanneer 'n lid wel toegelaat word om langer as 10 minute te praat, besluit die Raad oor die tydsduur;

(c) gedurende sodanige bespreking, geen ander voorstel ingedien word nie, behalwe 'n voorstel dat die Uitvoerende Komitee of 'n komitee in artikel 13(1)(b) bedoel, na gelang van die geval, versoek word om sy besluit te heroorweeg;

(d) gedurende sodanige bespreking 'n lid kan versoek dat sy of haar teenstem teen 'n besluit in sodanige daaropvolgende gedeelte en sy of haar redes daarvoor, genotuleer word en die Munisipale Bestuurder notuleer sodanige teenstem.

Aanbevelings van die Uitvoerende Komitee word as voorstelle beskou

16. Dit word geag dat die voorstel van 'n lid ingevolge artikel 15, elke aanbeveling in die verslag voorstel en dat sodanige voorstel gesekondeer is.

Onttrekking of wysiging van aanbeveling

17. Die lid wat 'n voorstel ingevolge artikel 15 gemaak het, kan 'n aanbeveling in die verslag vervat, met toestemming van die Raad onttrek of wysig.

Repliek op debat

18. (1) Die voorsitter van die Uitvoerende Komitee of 'n lid wat 'n voorstel ingevolge artikel 15 maak, moet repliek lewer en die debat sluit op enige item in 'n verslag van die Uitvoerende Komitee, sonder om nuwe sake aanhangig te maak.

(2) Ondanks die bepalings van subartikel(1), kan die Speaker of die lid daarin genoem, 'n verduidelikende verklaring of aankondiging maak voor die oorweging van 'n spesifieke item vervat in die verslag van die Uitvoerende Komitee of gedurende die bespreking van sodanige verslag.

Afvaardiging

19. (1) (a) 'n Afvaardiging wat 'n onderhoud met die Raad verlang, dien 'n memorandum in wat die vertoë wat hulle gaan lewer, uiteensit.

(b) Die Munisipale Bestuurder lê die memorandum aan die Uitvoerende Komitee voor wat die afvaardiging kan ontvang en die sake vervat in die memorandum kan hanteer ingevolge die magte gedelegeer: Met dien verstande dat die Uitvoerende Komitee kan afsien van die nodigheid vir voorlegging van 'n memorandum.

(c) Indien die Uitvoerende Komitee van mening is dat die saak aan die Raad voorgelê behoort te word, doen hy so aan die Raad verslag en indien die Raad dit gelas, word die onderhoud aan die afvaardiging toegestaan.

(2) 'n Afvaardiging bestaan hoogstens uit 3 lede en slegs een lid voer die woord, behalwe in antwoord op 'n vraag van 'n lid. Die saak word nie verder oorweeg alvorens die afvaardiging onttrek het nie.

Petisie

20. 'n Petisie kan deur 'n lid voorgelê word, maar geen toespraak of kommentaar daaroor word deur die lid aan die Raad gelewer nie. Sodanige petisie word na die Uitvoerende Komitee verwys, wat verslag daaromtrent aan die Raad moet lewer.

Vorm van kennisgewing van mosie

21. (1) 'n Kennisgewing van mosie moet in skrif wees en deur die lid wat dit indien, onderteken wees.

(2) 'n Mosie moet by die Munisipale Bestuurder ingedien word, wat dit in 'n boek vir hierdie doel moet inskryf en die boek moet beskikbaar wees ter insae van lede. Die Munisipale Bestuurder voorsien elke lid onverwyld van 'n afskrif van die mosie.

(3) Op die versoek van die lid wat die mosie ingedien het, moet die Munisipale Bestuurder skriftelik ontvangs erken.

(4) Behalwe waar 'n kennisgewing van mosie minstens 10 dae voor 'n vergadering ontvang is, word dit nie gespesifiseer in die kennisgewing van die vergadering nie.

(5) ‘n Mosie moet betrekking hê op ‘n vraag aangaande die administrasie of toestande in die Munisipaliteit.

(6) Die lid wat ‘n mosie indien, kan repliek lewer: Met dien verstande dat indien ‘n voorstel met betrekking tot sodanige mosie ingevolge artikel 43(1)(b), (c), (d), (e), (f) of (g) aanvaar word, sodanige lid vir hoogstens 10 minute repliek kan lewer.

Volgorde van mosies

22. Elke mosie word by ontvangs gedateer en genommer en moet deur die Munisipale Bestuurder in die agenda opgeneem word in volgorde van ontvangs, behalwe in die geval van ‘n kennisgewing van ‘n wysiging wat opgeneem word direk na sodanige kennisgewing van mosie, ongeag die tyd wanneer die kennisgewing van mosie om te wysig, ontvang is.

Beperking van kennisgewings

23. Geen lid mag meer as een mosie anders as ‘n terugverwysde mosie op die agenda plaas nie en geen lid mag meer as ses mosies, insluitende ‘n mosie soos bedoel in artikel 50(1), in enige jaar voorstel nie.

Mosie om ‘n besluit geneem in die voorafgaande drie maande te herroep

24. (1) Wanneer ‘n lid ‘n voorstel indien ingevolge artikel 21 wat –

(a) die herroeping of wysiging van ‘n besluit van die Raad wat in die voorafgaande drie maande geneem is ten doel het; of

(b) dieselfde doel het as ‘n mosie wat verwerp is in die voorafgaande drie maande,

word sodanige mosie slegs op die agenda geplaas indien die kennisgewing van so ‘n mosie geteken is deur drie lede addisioneel tot die lid wat die mosie voorgestel het.

(2) ‘n Mosie soortgelyk aan die een wat verwerp is ingevolge subartikel (1), word nie weer voorgestel binne 6 maande na sodanige verwerping nie.

(3) Ondanks die bepalings van subartikels (1) en (2), kan die Raad op enige tydstip ‘n besluit herroep of wysig na aanleiding van ‘n aanbeveling van die Uitvoerende Komitee vervat in ‘n verslag ooreenkomstig artikel 15.

Prosedure met betrekking to die behandeling van mosies

25. (1) Wanneer mosies bespreek word, lees die Speaker die nommer van elke mosie en die naam van die voorsteller uit en stel vas watter mosies onbestrede is.

(2) 'n Onbestrede mosie word onmiddellik, sonder bespreking, deurgevoer.

(3) Indien daar 'n bestrede mosie is, moet die Speaker vir 'n sekondant vra en hy of sy stel daarna elke gesekondeerde mosie aan die orde.

(4) 'n Lid wat 'n mosie sekondeer, kan vervolgens oor sodanige mosie praat, behalwe waar 'n voorstel ingevolge artikel 43(1)(b), (c), (d), (e), (f) of (g) met betrekking tot sodanige mosie gemaak en deurgevoer is voordat die sekondant aan die woord gekom het.

(5) 'n Mosie wat nie deur die voorsteller daarvan gestel word nie of wat nie gesekondeer word nie, verval.

Onreëlmatige mosies of voorstelle

26. Die Speaker weier 'n mosie of voorstel –

(a) wat volgens sy of haar mening –

(i) kan lei tot die bespreking van 'n saak wat reeds op die agenda is of wat nie betrekking het op 'n vraag in verband met die administrasie of toestande in die Munisipaliteit nie; of

(ii) wat 'n saak uitmaak vir, 'n opinie weergee of wat onnodige feitlike, inkriminerende, afbrekende of onbehoorlike aantuigings bevat;

(b) met betrekking tot –

(i) sake waaroor die Raad geen jurisduksie het nie; of

(ii) 'n besluit deur 'n geregtelike of *quasi*-geregtelike liggaam hangende is; of

(c) wat, indien dit deurgevoer word, teenstrydig met die bepalings in hierdie Reglement van Orde of 'n ander wet sal wees of wat nie afdwingbaar sal wees nie.

Sake dien voor die Raad by wyse van voorstel

27. (1) Behoudens die bepalings van artikels 15(2) en 16, word 'n saak nie geag voor die Raad vir 'n besluit te dien nie, behalwe waar 'n voorstel oor sodanige saak behoorlik gemaak en gesekondeer is.

(2) Die bepalings van artikel 25(4) geld *mutatis mutandis* vir 'n lid wat 'n voorstel sekondeer.

Bepalings met betrekking tot die oorweging van die begroting

28. Ondanks andersluidende bepalings hierin vervat, geld die volgende bepalings wanneer die Raad die begroting oorweeg:

(a) 'n Voorstel wat tot gevolg sal hê dat geraamde inkomste of uitgawe van die Raad, vermeerder of verminder, word nie ingedien alvorens die debat oor die begroting afgesluit is nie.

(b) Nadat die debat oor die begroting afgesluit is, stel die Speaker elke voorstel soos bedoel in paragraaf (a) in volgorde.

(c) Indien sodanige voorstel aanvaar word, word die begroting nie ooreenkomstig die besluit as gewysig beskou nie en die vergadering word uitgestel tot 'n datum en tyd deur die Speaker bepaal, behalwe waar die voorsitter van die Uitvoerende Komitee, of 'n lid van die komitee deur hom of haar gemagtig, beslis dat sodanige uitstel onnodig is.

(d) Indien ingevolge paragraaf (c) besluit word dat 'n uitstel van die vergadering onnodig is, word die begroting as gewysig beskou ooreenkomstig 'n besluit in daardie paragraaf bedoel.

(e) Na 'n uitstel in paragraaf (c) bedoel, ondersoek die Uitvoerende Komitee die implikasie van ieder sodanige besluit en doen verslag daaroor aan die Raad by die hervatting van die vergadering.

(f) Nadat die Uitvoerende Komitee verslag gedoen het ingevolge paragraaf (e), moet die Speaker –

(i) 'n debat daaroor toelaat;

(ii) daarna weer elke voorstel in paragraaf (c) bedoel, stel en indien sodanige voorstel aanvaar word, word die begroting ingevolge daardie besluit gewysig.

Verwysing van voorstel wat die begroting raak na Uitvoerende Komitee

29. 'n Mosie of voorstel, anders as 'n voorstel in artikel 16 bedoel wat die gevolg sal hê dat die goedgekeurde begroting vermeerder of verminder, word nie aanvaar alvorens die Uitvoerende Komitee daaroor verslag gedoen het nie.

Verwysing van voorstel of mosie na Uitvoerende Komitee betreffende aangeleenthede in artikel 30(5) van die Wet bedoel

30. 'n Mosie of voorstel, anders dan 'n aanbeveling van die Uitvoerende Komitee, wat 'n aangeleentheid in artikel 30(5) van die Wet bedoel raak, moet voordat die Raad 'n besluit daaroor aanvaar, na die Uitvoerende Komitee verwys word om daaroor verslag te doen en 'n aanbeveling te maak.

Onttrekking of wysiging van mosie of voorstel

31. (1) 'n Voorsteller kan, met die toestemming van die Raad, 'n voorstel of mosie onttrek en slegs die voorsteller word toegelaat om die versoek tot sodanige toestemming te verduidelik.

(2) Nadat toestemming vir onttrekking op voornoemde wyse versoek is, word geen verdere bespreking oor sodanige mosie of voorstel toegelaat nie en die toestemming soos versoek, word sonder verdere bespreking verleen of geweier.

Toespreek van die vergadering

32. 'n Lid kan sit terwyl hy of sy praat en spreek die Speaker aan.

Voorrang van Speaker

33. Wanneer die Speaker praat, moet enige lid wat besig is om te praat of aangedui het dat hy of sy wil praat, sy of haar sitplek inneem indien hy of sy staan en die lede moet 'n stilte handhaaf sodat die Speaker sonder onderbreking aangehoor kan word.

Lengte van toesprake

34. (1) Behoudens artikels 15 en 43, kan 'n lid vir hoogstens 10 minute praat: Met dien verstande dat –

(a) 'n Lid wat 'n mosie indien, vir hoogstens 15 minute kan praat om sy of haar mosie toe te lig; en

(b) die Raad toestemming kan verleen dat 'n verdere 5 minute vir sodanige toespraak toegelaat word.

(2) Die Raad kan afstand doen van die bepalings van subartikel (1) met betrekking tot 'n verklaring wat met toestemming van die Raad deur die voorsitter of enige ander lid van die Uitvoerende Komitee in verband met 'n saak voortvloeiend uit 'n verslag gemaak word.

(3) 'n Lid wat aan 'n debat deelneem, kan gedurende sy of haar toespraak van notas gebruik maak, maar geen lid word toegelaat om sy of haar toespraak af te lees nie. Die Speaker kan 'n lid wat sy of haar toespraak aflees, versoek om die toespraak onmiddellik te beëindig.

(4) Die bepalings van hierdie artikel is nie van toepassing op –

(a) die voorsitter van die Uitvoerende Komitee wanneer hy of sy die begroting voordra en die debat daaroor open nie;

(b) die voorsitter van die Uitvoerende Komitee wanneer hy of sy of enige ander lid van die komitee deur hom of haar gemagtig om die begrotingsrede te lewer, of repliek te lewer op die debat betreffende die oorweging van die begroting nie;

(c) die voorsitter van die Uitvoerende Komitee wanneer hy of sy die debat betreffende oorweging van die begroting afsluit nie; en

(d) die persoon wat ingevolge artikel 18(1) repliek lewer en die debat afsluit soos bedoel in genoemde artikel.

Relevansie

35. (1) 'n Lid wat praat, moet sy of haar toespraak streng rig op die saak onder bespreking of op 'n verduideliking of op 'n punt van orde.

(2) Die Speaker laat nie 'n bespreking toe –

(a) wat 'n saak op die agenda voortuitloop nie; of

(b) oor 'n saak ten opsigte waarvan 'n besluit deur 'n geregtelike- of *quasi*-geregtelike liggaam hangende is nie.

Irrelevansie, herhaling en versteuring van orde

36. (1) Indien die Speaker van mening is dat 'n lid –

(a) nie voldoen aan die bepalings van artikel 35(1) nie of skuldig is aan irrelevansie of langdradige herhaling tydens sy of haar toespraak, kan die Speaker hom of haar gelas om aan genoemde bepalings te voldoen of om die irrelevansie of langdradige herhaling te staak;

(b) poog om 'n bespreking teenstrydig met artikel 35(2) te voer, moet die Speaker hom of haar gelas om die bespreking te staak;

(c) terwyl hy of sy in die Raadsaal teenwoordig is, ongeag of hy of sy die Raad toespreek –

(i) onbehoorlike of aanstootlike taal besig;

(ii) 'n inkriminerende, lasterlike of afbrekende opmerking, beskuldiging of insinuasie ten opsigte van 'n ander lid of persoon maak;

(iii) die orde versteur of die gesag van die Speaker verontagsaam; of

(iv) onbehoorlik geklee is,

gelas die Speaker die lid om onmiddellik sodanige gedrag te staak of reg te stel.

(2) Indien 'n lid nie gehoor gee aan 'n lasgewing in subartikel (1) bedoel nie, kan die Speaker –

(a) in 'n geval in subartikel 1(a) of (b) bedoel, gelas dat die betrokke lid sy of haar toespraak staak; of

(b) in 'n geval in subartikel 1(c) bedoel, gelas dat die betrokke lid vir die verdere duur van die vergadering onttrek.

Die Speaker kan 'n lid laat verwyder

37. (1) Indien 'n lid weier om 'n lasgewing ingevolge artikel 36(2)(a) of (b) na te kom, kan die Speaker 'n beampte aansê om sodanige lid te verwyder en om stappe te neem om te voorkom dat sodanige lid na die vergadering terugkeer.

(2) Artikel 36(1)(c), 36(2) en subartikel (1) is *mutatis mutandis* van toepassing op 'n lid van die publiek.

Uitsluiting van lede

38. (1) 'n Lid wat opsetlik die gesag van die Speaker verontagsaam of opsetlik die orde by 'n vergadering versteur, kan deur die Raad uitgesluit word van Raadsvergaderings vir 'n tydperk van hoogstens 45 dae soos deur die Raad bepaal: Met dien verstande dat die betrokke lid binne 7 dae vanaf die vergadering waar daar op sy of haar uitsluiting besluit is, 'n skriftelike appèl aan die Burgemeester kan rig, wat op sy of haar beurt 'n spesiale Raadsvergadering moet belê om die appèl te oorweeg binne 7 dae vanaf datum waarop die appèl ontvang is.

(2) Die Raad kan op voornoemde spesiale vergadering die oorspronklike Raadsbesluit bevestig, verwerp of wysig.

(3) By oorweging van die appèl, moet die Raad die reëls van natuurlike geregtigheid toepas.

(4) 'n Voorstel vir die uitsluiting van 'n lid kan op enige stadium van 'n vergadering ingedien word.

Lid mag slegs een keer praat

39. (1) Behoudens andersluidende bepalings of die voorafverkreë goedkeuring van die Speaker, kan 'n lid hoogstens een keer oor enige mosie of voorstel praat en die Speaker se besluit om aan sodanige lid toestemming te verleen om te praat of te weier is finaal en is nie vir bespreking oop nie.

(2) Die bepalings van subartikel (1) is nie van toepassing op 'n lid van die Uitvoerende Komitee wanneer die Raad die begroting oorweeg nie.

'n Punt van orde en persoonlike verduideliking

40. (1) 'n Lid kan 'n punt van orde stel of 'n verduideliking gee, maar sodanige verduideliking word beperk tot die wesenlike inhoud van sy of haar vorige toespraak.

(2) Sodanige lid word versoek om onmiddellik te praat.

Beslissing van die Speaker oor 'n orde reëling

41. Die beslissing van die Speaker oor 'n punt van orde of oor die toelaatbaarheid van 'n verduideliking is finaal en is nie oop vir bespreking nie.

Hoe gestem word

42. (1) 'n Bestrede mosie of voorstel word aan die Raad gestel deur die Speaker, wat die lede versoek om by wyse van opsteek van hande (tensy die Raad anders besluit) aan te dui of hulle vir of teen sodanige mosie stem of buite stemming bly, waarna die Speaker die uitslag van die stemming aankondig.

(2) Nadat die Speaker die uitslag van stemme ingevolge subartikel (1) aangekondig het, kan 'n lid versoek dat –

(a) sy of haar stem teen die besluit genotuleer word; of

(b) 'n hoofdelike stemming gehou word deur op te staan en so 'n eis aan die Speaker te stel.

(3) Wanneer 'n hoofdelike stemming behoorlik ingevolge subartikel (2)(b) versoek is, moet die Speaker daartoe toestem; die verdelingsklok word vir minstens een minuut gelui, waarna alle ingange tot die Raadsaal toegemaak word en geen lid die Raadsaal mag verlaat of binnekom, alvorens die uitslag van die verdeling bekend gemaak is nie.

(4) Na die verstryking van die tydsduur in subartikel (3) vermeld, bring die Speaker weer die mosie of voorstel tot stemming soos in subartikel (5) bepaal word en maak daarna die uitslag van die hoofdelike stemming bekend.

(5) 'n Hoofdelike stemming vind soos volg plaas: Die Munisipale Bestuurder lees die naam van elke lid afsonderlik in alfabetiese volgorde uit. Elke lid moet by wyse van 'n hoorbare "vir" of "teen" of "buite stemming" aandui of hy of sy ten gunste of teen die voorstel stem of buite stemming bly en die Munisipale Bestuurder notuleer die stem van elke lid asook die name van elke afwesige lid.

(6) Wanneer 'n hoofdelike stemming ooreenkomstig die voorafgaande bepalings plaasvind, is elke aanwesige lid, met inbegrip van die Speaker, verplig om sy of haar stem ten gunste of teen die mosie of voorstel uit te bring of aan te dui dat hy of sy buite stemming bly.

(7) 'n Lid wat 'n hoofdelike stemming aanvra, verlaat nie die Raadsaal alvorens sodanige stemming afgehandel is nie.

(8) Indien daar 'n staking van stemme is ten opsigte van 'n voorstel waaroor daar ooreenkomstig die bepalings van subartikel (1) of (4) gestem is, moet die Speaker, ooreenkomstig die bepalings van artikel 30(4) van die Wet, 'n beslissende stem uitbring.

Voorstelle wat gemaak kan word

43. (1) Wanneer 'n mosie of voorstel by 'n vergadering bespreek word, kan geen ander voorstel ingedien word nie, behalwe 'n voorstel –

(a) dat die mosie of voorstel gewysig word;

(b) dat die oorweging van die saak uitgestel word;

(c) dat die vergadering verdaag word;

(d) dat die debat verdaag word;

(e) dat die vraag gestel word;

(f) dat die Raad na die volgende saak oorgaan;

(g) dat die vraag terugverwys word vir verdere oorweging;

(h) dat, om die saak te hanteer, die Raad in komitee sal gaan ingevolge artikel 54; of

(i) dat die oorweging van die saak oorstaan totdat die Raad al die sake op die agenda afgehandel het:

Met dien verstande dat die voorstelle in paragrawe (b) tot (g) vermeld, nie ingedien word voordat die voorsteller van die mosie of voorstel onder bespreking daaroor gepraat het nie: Met dien verstande voorts dat 'n tweede voorstel ingevolge paragrawe (b) tot (f) nie binne'n halfuur na 'n dergelike voorstel oor dieselfde saak ingedien kan word nie, tensy die omstandighede na die mening van die Speaker ingrypend verander het.

(2) 'n Lid wat nie aan die debat oor die betrokke mosie of voorstel deelgeneem het nie, kan gedurende daardie debat aan die einde van enige toespraak, voorstel dat –

(a) oorweging van die vraag uitgestel word tot 'n vasgestelde datum; of

(b) die vergadering nou verdaag: Met dien verstande dat die vergadering nie verdaag alvorens die debat oor die mosie of voorstel verdaag het nie; of

(c) die debat verdaag word.

(3) 'n Lid wat 'n voorstel ingevolge subartikel (2) ingedien het, kan hoogstens 5 minute daaroor praat, maar die sekondant word nie toegelaat om daaroor te praat nie.

(4) 'n Lid wat 'n voorstel ingevolge subartikel (2) ingedien het, kan tydens die debat oor sodanige voorstel vir hoogstens 5 minute daaroor praat en daarna word die voorstel sonder enige verdere debat gestel.

Oorweging van saak wat oorgehou gaan word

44. 'n Lid wat 'n voorstel ingevolge subartikel 43(1)(i) maak, kan hoogstens 3 minute daaroor praat, maar die sekondant kan glad nie daaroor praat nie en daarna word oor die voorstel gestem sonder enige verdere debat.

Wysiging van 'n mosie of voorstel

45. (1) 'n Wysiging wat voorgestel word moet betrekking hê op die mosie of voorstel ten opsigte waarvan dit voorgestel word.

(2) 'n Wysiging wat voorgestel word, moet op skrif gestel, deur die voorsteller onderteken en aan die Speaker oorhandig word.

(3) 'n Wysiging wat voorgestel word, moet duidelik deur die Speaker aan die vergadering gestel word, voordat daaroor gestem word.

(4) (a) Waar 'n wysiging voorgestel en gesekondeer is, word geen verdere wysigings voorgestel nie, alvorens 'n besluit aanvaar is waarop 'n verdere wysiging voorgestel kan word.

(b) Indien die wysiging aanvaar word, neem die gewysigde mosie of voorstel die plek van die oorspronklike mosie of voorstel in en word dit die substantiewe mosie of voorstel waarop 'n wysiging voorgestel kan word.

(5) 'n Lid kan slegs een wysiging op 'n mosie of voorstel indien.

(6) Die voorsteller van 'n wysiging op 'n voorstel of mosie het geen reg tot repliek nie.

Uitstel van oorweging van vraag

46. Wanneer 'n mosie aanvaar is dat 'n vraag uitgestel word na 'n vasgestelde datum, word die mosie of voorstel eerste onder die mosies of voorstelle vervat in die veslag van daardie komitee aan die Raad op die vasgestelde datum geplaas.

Verdaging van vergadering

47. Geen lid stel by enige vergadering meer as een keer voor of sekondeer dat die vergadering moet verdaag nie.

Verdaging van debat

48. (1) Indien 'n voorstel aanvaar word dat die debat verdaag word, hanteer die Raad die volgende saak wat op die agenda verskyn en word die saak ten opsigte waarvan die debat verdaag is, eerste geplaas op die lys van mosies of voorstelle van die volgende vergadering en die bespreking daarvan word by daardie vergadering hervat.

(2) Wanneer 'n debat wat verdaag is, hervat word, is die lid wat voorgestel het dat dit verdaag word, geregtig om eerste te praat.

(3) Geen lid maak meer as een voorstel ter verdaging van dieselfde debat of sekondeer meer as een sodanige voorstel nie.

Stel van die vraag

49. (1) Behoudens die bepalings van artikel 43(1) kan 'n lid wat nie aan die debat oor 'n mosie of voorstel deelgeneem het nie, aan die einde van 'n toespraak gedurende die debat, voorstel dat die vraag gestel word.

(2) Behoudens die bepalings van subartikel (3) is 'n voorstel ingevolge subartikel (1) gemaak, nie vir bespreking oop nie.

(3) Die voorsteller van ‘n vraag onder bespreking kan, wanneer ‘n voorstel ingevolge subartikel (1) gemaak is, vir hoogstens 5 minute oor sodanige voorstel praat en vervolgens word die voorstel sonder enige verdere debat gestel.

Die Raad gaan oor na volgende saak

50. (1) Behoudens die bepalings van artikel 43(1) kan ‘n lid wat nie aan ‘n debat oor ‘n mosie of voorstel deelgeneem het nie, aan die einde van ‘n toespraak voorstel dat die Raad oorgaan na die volgende saak.

(2) Behoudens die bepalings van subartikel (3) is ‘n voorstel ingevolge subartikel (1) gemaak nie vir bespreking oop nie.

(3) Die voorsteller van ‘n vraag onder bespreking kan, wanneer ‘n voorstel ingevolge subartikel (1) gemaak is, vir hoogstens 5 minute oor sodanige voorstel praat en daarna word die voorstel sonder enige verdere bespreking gestel.

(4) Indien ‘n voorstel ingevolge subartikel (1) aanvaar word, verval die vraag onder bespreking.

Terugverwysing van ‘n vraag vir verdere oorweging

51. (1) Wanneer ‘n aanbeveling van die Uitvoerende Komitee voor die Raad dien, kan ‘n lid voorstel dat die vraag vir verdere oorweging na die Uitvoerende Komitee terugverwys word.

(2) Die voorsteller van sodanige vraag het geen reg tot repliek nie.

(3) So ‘n voorstel word nie gestel alvorens aan die bepalings van artikel 18 voldoen is nie.

(4) Wanneer sodanige voorstel aanvaar word, sluit die debat oor die aanbeveling en gaan die Raad oor na die volgende saak.

Opskorting van artikel 8

52. (1) Ondanks andersluidende bepalings van hierdie Reglement van Orde, maar behoudens die bepalings van hierdie artikel, kan ‘n lid in‘n gewone vergadering of met die verdaging daarvan, voorstel dat die bepalings van artikel 8 opgeskort word om hom of haar in staat te stel om ‘n voorstel in te dien, waarvan kennis nie ingevolge artikel 21gegee kon word nie weens die dringendheid van sodanige voorstel.

(2) Die voorstel en mosie genoem in subartikel (1) moet op skrif gestel word, deur die voorsteller en ten minste een sekondant onderteken word en aan die Speaker minstens 10 minute voor die aanvang van die vergadering waarop sodanige voorstel of mosie bedoel is om te dien, oorhandig word, tensy die Speaker 'n korter tydsduur toelaat.

(3) Beide word deur die Speaker afgewys, indien hy of sy sodanige mosie ingevolge artikel 26 kon afwys.

(4) Onmiddellik voordat die verslag van die Uitvoerende Komitee ingevolge artikel 15 voorgelê word, maak die Speaker bekend dat 'n voorstel en mosie ingevolge subartikel (1), indien enige, aan hom of haar oorhandig is en of hy of sy dit toegelaat of afgewys het en indien sodanige voorstel en mosie wel toegelaat is, hulle voor of na die afhandeling van die verslag van die Uitvoerende Komitee sal dien.

(5) Indien die Speaker die voorstel en mosie toelaat ingevolge subartikel (4), moet die betrokke lid, wanneer die Speaker so aandui, die mosie aflees en nadat hy of sy vir hoogstens 5 minute oor slegs die rede van die dringendheid van die oorweging van die mosie gepraat het, wat die aflees van die mosie insluit, kan hy of sy voorstel dat die bepalings van artikel 8 opgeskort word.

(6) Die sekondant van die voorstel en mosie ingevolge subartikel (1) kry nie 'n spreekbeurt daaroor nie, behalwe om dit formeel te sekondeer.

(7) Die voorstel tot opskorting word geag aanvaar te wees, indien die lede wat daarvoor stem 'n meederheid van al die lede van die Raad uitmaak.

(8) Indien die voorstel tot opskorting aanvaar word, word die mosie geag behoorlik gestel te wees en daarna kan die bespreking daarvan voortgaan ooreenkomstig die bepalings van hierdie Reglement van Orde.

Vertolking van Reglement van Orde

53. (1) (a) 'n Lid kan versoek dat die Speaker se beslissing oor die vertolking van die Reglementvan Orde in die notule aangeteken word en die Munisipale Bestuurder hou 'n register van sodanige beslissings by.

(b) Die Speaker onderteken die inskrywing in die register van elke beslissing wat hy of sy gegee het.

(2) 'n Lid wat 'n versoek ingevolge subartikel (1) gerig het, kan mondelings gedurende daardie vergadering of skriftelik binne 5 dae daarna, eis dat die Munisipale Bestuurder die saak aan die Uitvoerende Komitee voorlê, en in sodanige geval oorweeg die Uitvoerende Komitee die beslissing en doen daaroor aan die Raad verslag.

Bespreking van sake in komitee

54. (1) Wanneer 'n lid voorstel dat die Raad in komitee gaan om 'n saak op die agenda te oorweeg, insluitend 'n voorstel ingevolge artikel 52(1), kan hy of sy vir hoogstens 3 minute oor sodanige voorstel praat, maar die sekondant praat nie daaroor nie.

(2) Nadat 'n voorstel in subartikel (1) bedoel aanvaar is, kan die Speaker na oorweging, indien dit redelik en nodig blyk te wees om die regte van die persoon of onderwerp onder bespreking te beskerm, die pers, die publiek en enige ander persoon wie se teenwoordigheid volgens sy of haar mening nie gedurende die bespreking vereis word nie, gelas om die Raadsaal te verlaat en nadat hy of sy tevrede is dat die instruksie uitgevoer is, stel hy of sy die betrokke saak weer aan die orde.

(3) 'n Bespreking van 'n saak in komitee skort geen ander bepaling van hierdie Reglement van Orde op nie.

(4) Die Speaker moet, indien daar nadat die Raad die sake in komitee afgehandel het nog ander sake op die agenda verskyn, weer die pers, die publiek en ander persone toelaat om die Raadsaal binne te gaan.

(5) 'n Besluit van die Raad om in komitee te gaan word met deeglike inagneming van artikel 160(7) van die Grondwet geneem.

Kworum van die Raad of die Raad as komitee

55. Die kworum van die Raad en die Raad as komitee is die meerderheid van al die lede van die Raad.

Bedanking van setel op komitee

56. 'n Lid van 'n komitee wat van die komitee wil bedank, rig sy of haar bedanking skriftelik aan die Munisipale Bestuurder waarna dit nie weer teruggetrek kan word nie.

Vul van vakature in 'n komitee

57. Die Uitvoerende Komitee moet aan die Raad kennis gee dat daar 'n vakature op 'n komitee ontstaan het, uitgesonderd 'n vakature op die Uitvoerende Komitee, nie later nie as die tweede vergadering na die vergadering van die komitee waarop die vakature bekend geword het en die Raad kan die vakature vul.

Vul van 'n vakature in 'n komitee gedurende die afwesigheid van 'n lid

58. Wanneer 'n lid, uitgesonderd 'n lid van die Uitvoerende Komitee verlof tot afwesigheid van 'n vergadering van 'n komitee verkry het, kan die Raad 'n ander lid aanwys om waar te neem gedurende sy of haar afwesigheid op enige komitee waarop die afwesige lid dien.

Datums en tye van vergaderings van die Uitvoerende Komitee

59. (1) Die voorsitter van die Uitvoerende Komitee bepaal die datums, tye en plekke van vergaderings.

(2) Geen vergadering van die Uitvoerende Komitee word gehou gedurende 'n Raadsvergadering, sonder die Raad se toestemming nie.

Kennisgewing van vergadering van die Uitvoerende Komitee

60. (1) Die Munisipale Bestuurder reik 'n kennisgewing uit waarin 'n vergadering van die Uitvoerende Komitee belê en die werksaamhede wat deur die komitee oorweeg moet word aangedui word.

(2) Die kennisgewing word by elke lid van daardie komitee afgelewer of dit word gelaat by sy of haar besigheids- of residensiële adres minstens 24 uur voor die aanvang van 'n gewone vergadering, maar indien die kennisgewing per toeval nie so afgelewer of gelaat is nie, word die geldigheid van die vergadering nie daardeur geraak nie.

Bywoningsregister vir vergaderings van die Uitvoerende Komitee

61. (1) Die Munisipale Bestuurder hou 'n bywoningsregister waarin elke lid van die Uitvoerende Komitee wat 'n vergadering van die komitee bywoon, sy of haar naam teken.

(2) 'n Lid wat nie 'n lid van die Uitvoerende Komitee is nie, wat 'n vergadering van die komitee bywoon, skryf sy of haar naam in die bywoningsregister en moet agter sy of haar naam die woorde "nie lid" skryf.

Deelname aan besprekings op 'n vergadering van die Uitvoerende Komitee

62. Iemand wat versoek word of toegelaat word deur die Uitvoerende Komitee om 'n vergadering van die komitee by te woon, kan met die toestemming van die voorsitter van die Uitvoerende Komitee die vergadering toespreek.

Geen kworum by vergadering van die Uitvoerende Komitee

63. Indien daar na verstryking van 10 minute na die aanvangstyd van 'n vergadering van die Uitvoerende Komitee nog geen kworum is nie, word die vergadering gehou op 'n datum en tyd deur die Munisipale Bestuurder bepaal.

Wyse van stemming by vergaderings van die Uitvoerende Komitee

64. Die voorsitter van die Uitvoerende Komitee laat die lede van die Uitvoerende Komitee by wyse van opsteek van hande stem en 'n lid van daardie komitee wat daar teenwoordig is en stem kan versoek dat 'n hoofdelike stemming gehou word, in welke geval die bepalings van artikel 42(5), (6) en (7) *mutatis mutandis* geld: Met dien verstande dat geen bepaling hiervan die reg van 'n lid om sy of haar teenstem te laat notuleer sal beïnvloed nie.

Goedkeuring van notule van vergadering van Uitvoerende Komitee

65. (1) By 'n gewone vergadering van die Uitvoerende Komitee, nadat aansoeke vir verlof tot afwesigheid oorweeg is, word die notule van 'n vergadering van die komitee wat nog nie bekragtig is nie gelees, goedgekeur met of sonder wysigings en deur die voorsitter van die Uitvoerende Komitee onderteken.

(2) Die notule genoem in subartikel (1), kan as gelees beskou word indien dit beskikbaar was vir ondersoek deur die lede van die komitee minstens een uur voor die aanvang van die vergadering: Met dien verstande dat die notule gelees moet word indien 'n lid dit so versoek, tensy die komitee die oorweging uitstel na die volgende vergadering: Met dien verstande voorts dat indien die notule uitgestuur is op 'n wyse soos in artikel 115 van die Stelsels Wet voorsien, 'n lid nie kan aandring dat die notule gelees moet word, tensy die meerderheid van die lede teenwoordig dit so besluit nie.

Notule kan teruggehou word weens werksdruk

66. Die notule van 'n vergadering van die Uitvoerende Komitee kan weens werksdruk of 'n ander toepaslike rede teruggehou word vir goedkeuring op 'n latere vergadering.

Bespreking van notule van vergadering van Uitvoerende Komitee

67. Geen voorstel of bespreking oor die notule word toegelaat nie, behalwe oor die akkuraatheid daarvan.

Verslae mag aan die pers verskaf word

68. Die Munisipale Bestuurder kan, op aansoek deur 'n geregistreerde nuusblad, die agenda van die Raad aan 'n verteenwoordiger van sodanige nuusblad voor die aanvang van die vergadering verskaf: Met dien verstande dat die Uitvoerende Komitee of die Burgemeester hom of haar kan aansê om nie die besondere agenda of item op die agenda te voorsien nie of om die agenda te weerhou tot na afloop van die betrokke vergadering.

Uitsluiting van lede wat dokumente openbaar

69. (1) 'n Lid wat ten opsigte van 'n saak genoem in artikel 10 van die Gedragskode vir Raadslede, aangeheg as Bylae 1 tot die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Stelsels, 2000 (Wet No. 32 van 2000), 'n dokument of rekord van die Raad, of van die verrigtinge van ' n komitee van die Raad, of van die Raad in komitee publiseer of dit bekend maak of toelaat dat dit gepubliseer of bekend gemaak word, is skuldig aan oortreding van hierdie subartikel.

(2) Die Raad kan 'n lid wat skuldig is aan oortreding van subartikel (1), uitsluit vir 'n tydperk van hoogstens 45 dae soos deur die Raad bepaal: Met dien verstande dat die appèlprosedures soos bedoel in artikel 38 *mutatis mutandis* geld vir hierdie artikel.

(3) Indien 'n lid 'n vergadering bywoon ondanks 'n besluit ingevolge subartikel (2), kan die Speaker 'n beampte opdrag gee om die lid te verwyder en om die nodige stappe te neem om te voorkom dat die lid na die vergadering terugkeer.

Verslag van bywoning van vergaderings

70. (1) Die Munisipale Bestuurder stel jaarliks 'n verslag op oor die aantal Raadsvergaderings gehou en die bywoning daarvan deur elke lid en die aantal vergaderings gehou deur die Uitvoerende Komitee en die bywoning van elke lid van sodanige komitee.

(2) Die Munisipale Bestuurder sluit die verslag by die agenda van die gewone vergadering wat in Januarie van elke jaar gehou word in.

Sekretariaat

71. (1) Die Munisipale Bestuurder is verantwoordelik vir die doeltreffende funksionering van die aktiwiteite van die Raad en sy komitees.

(2) Die Munisipale Bestuurder kan 'n aantal beamptes in die voltydse diens van die Munisipaliteit aanwys om as 'n sekretariaat vir die Raad op te tree.

(3) Die Munisipale Bestuurder kan aan 'n lid van die sekretariaat 'n werksaamheid soos die hou van notules of die verspreiding van dokumente opdra, maar bly teenoor die Raad verantwoordelik vir die doeltreffende verrigting van 'n werksaamheid aan hom of haar by of kragtens hierdie Reglement van Orde toevertrou.

Kort titel

72. Hierdie Verordening heet die Reglement van Orde, 2007.